

Steenmeel in de praktijk:

Van bodem via planten ook effecten op dieren?

ontwikkeling+beheer natuurkwalite

o+bn

STICHTING HET NATIONALE PARK
DE HOGE VELUWE

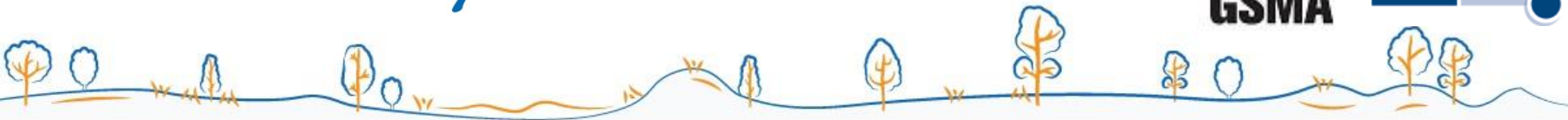
Provincie Noord-Brabant

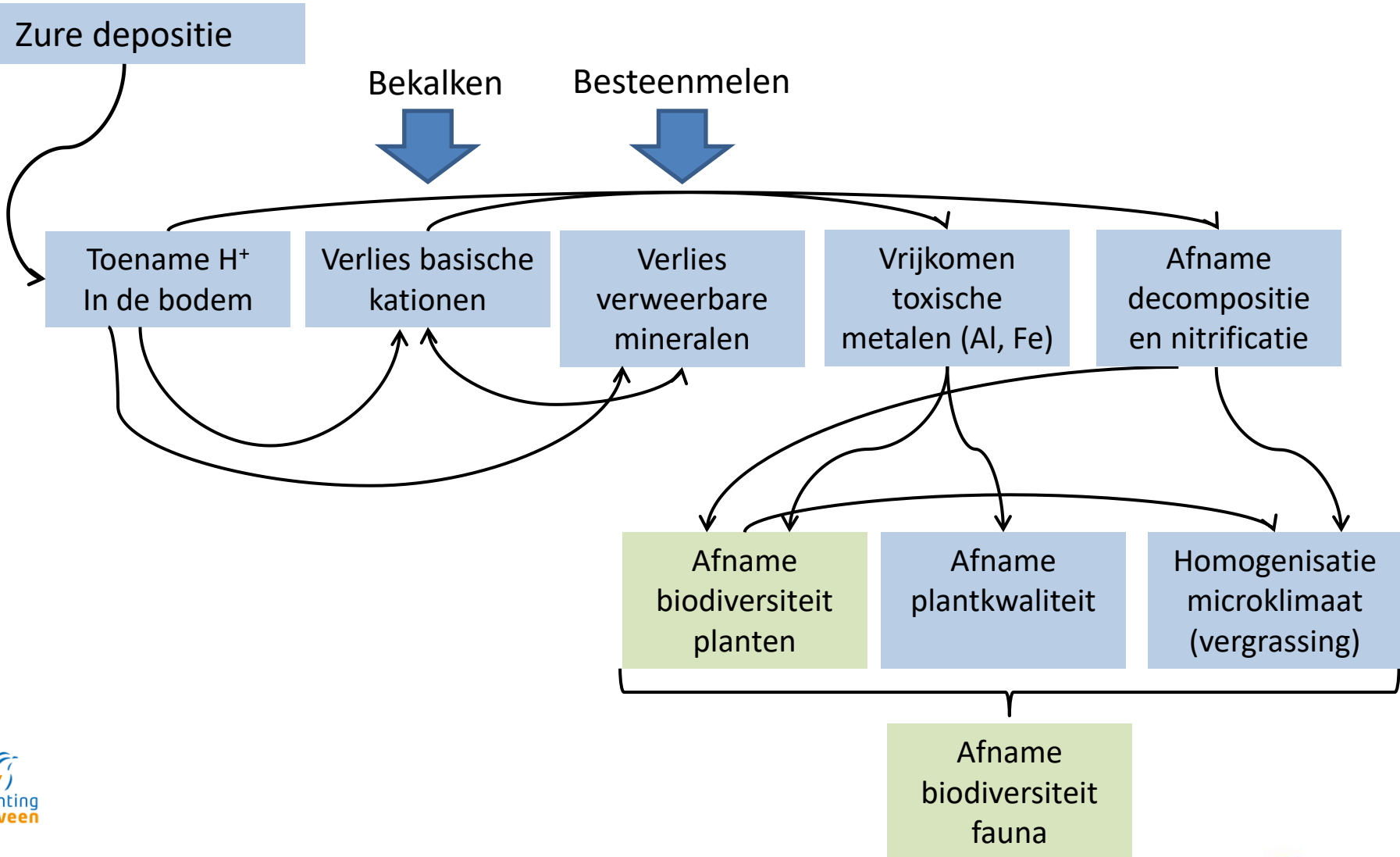
Radboud Universiteit Nijmegen

BODE
MBER
GSMA

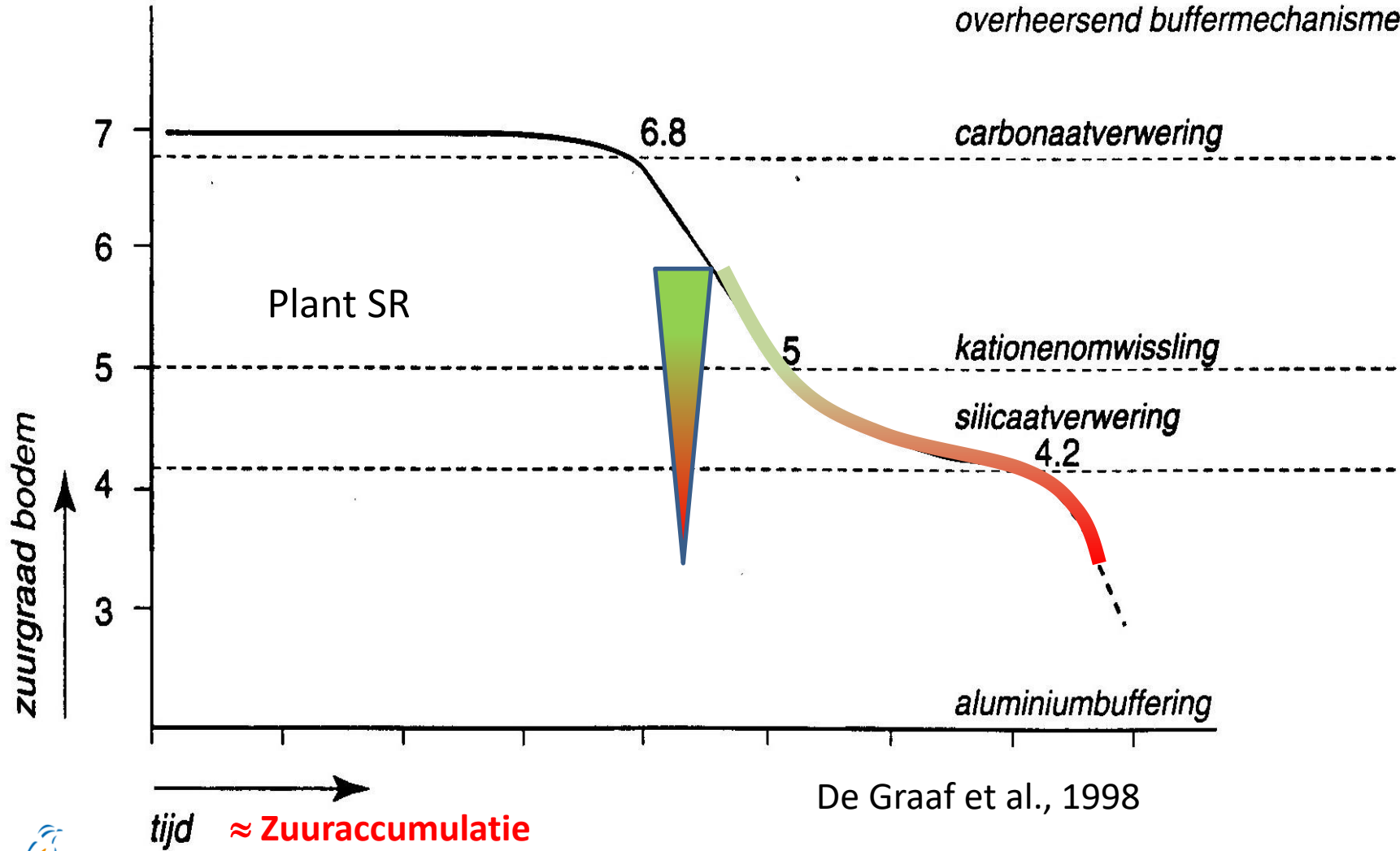

De bodemverzuringscascade

Bodem buffermechanismen

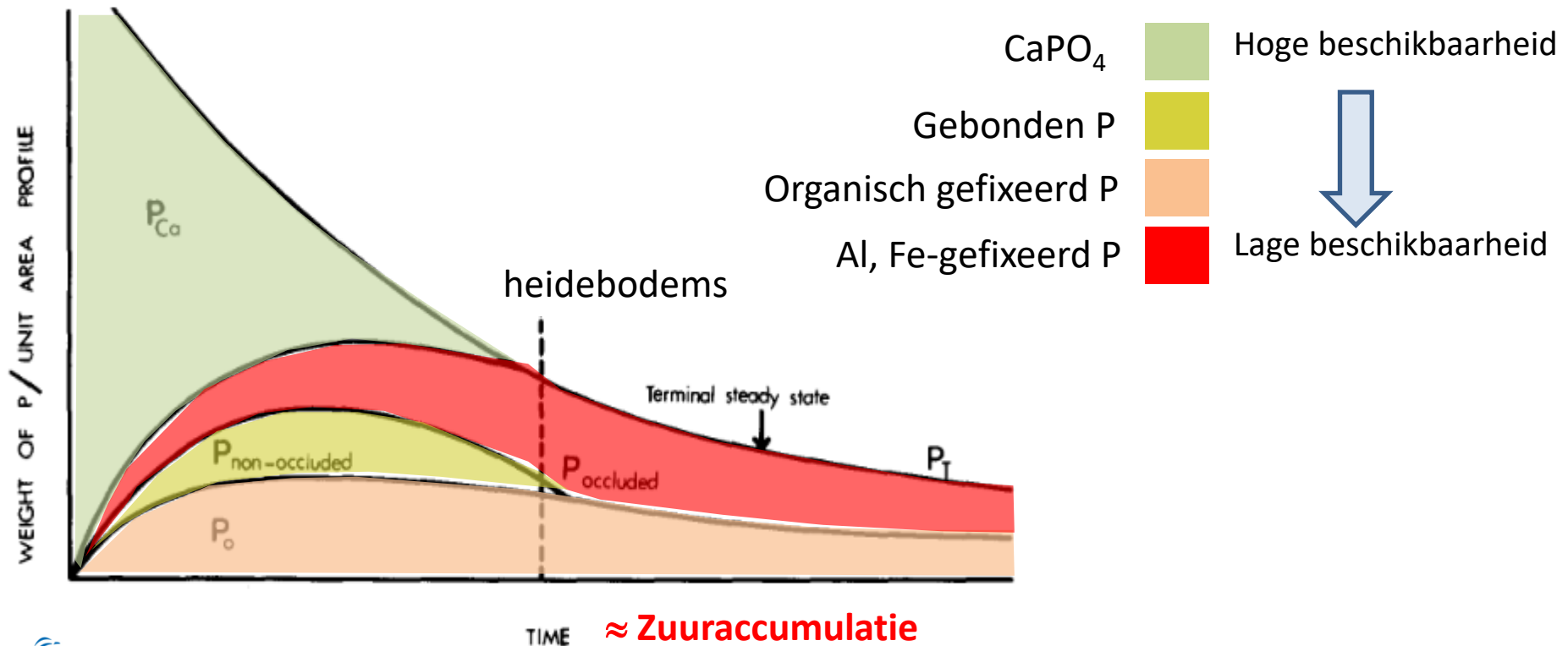
overheersend buffermechanisme

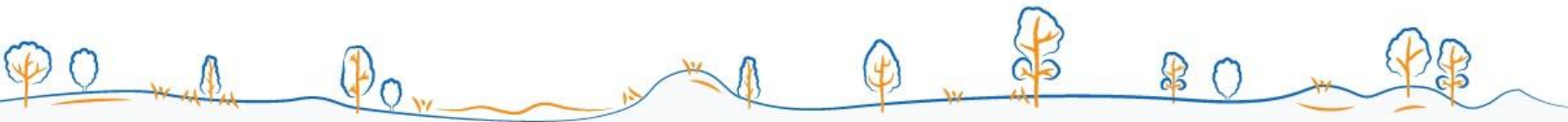
De Graaf et al., 1998

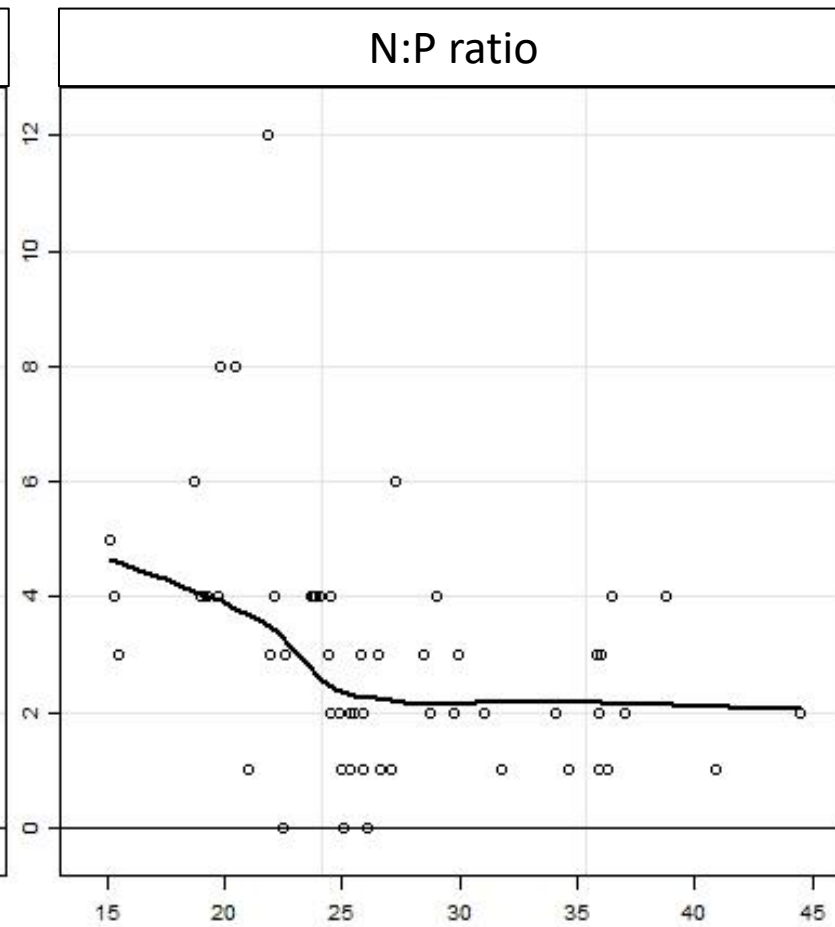
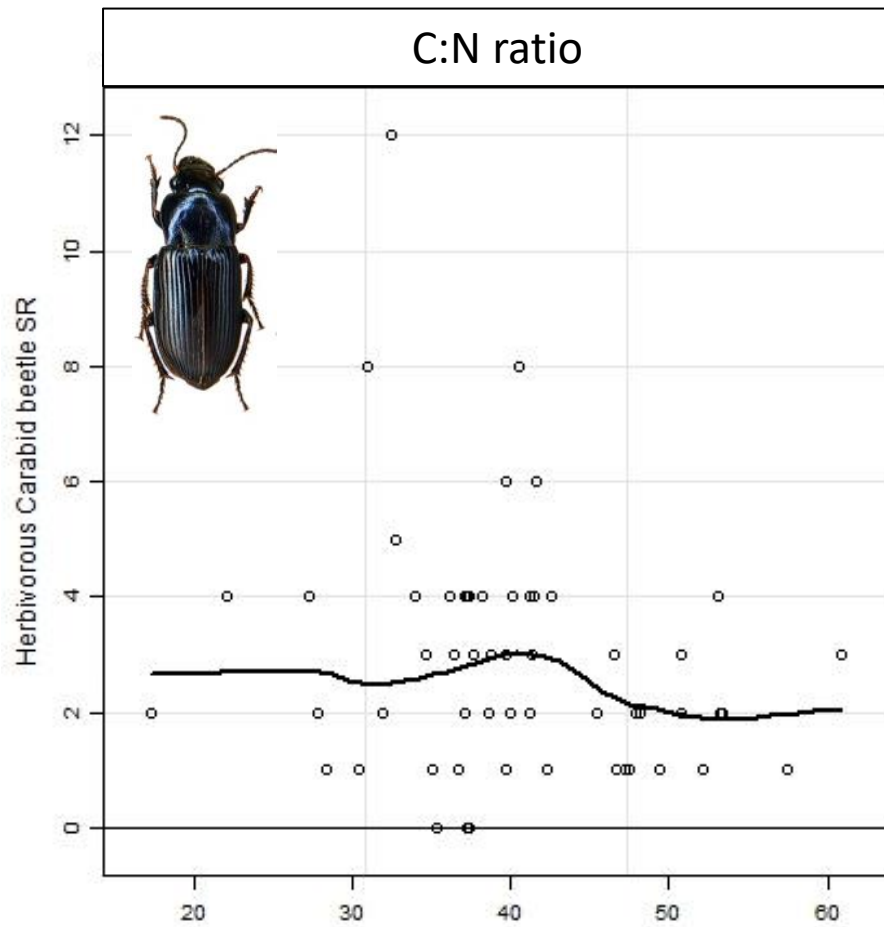

P-beschikbaarheid

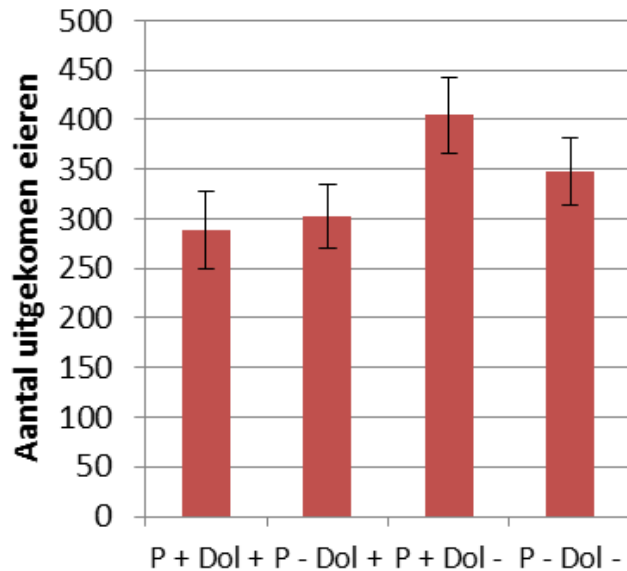
Walker & Syers (1976), Geoderma 15: 1-19

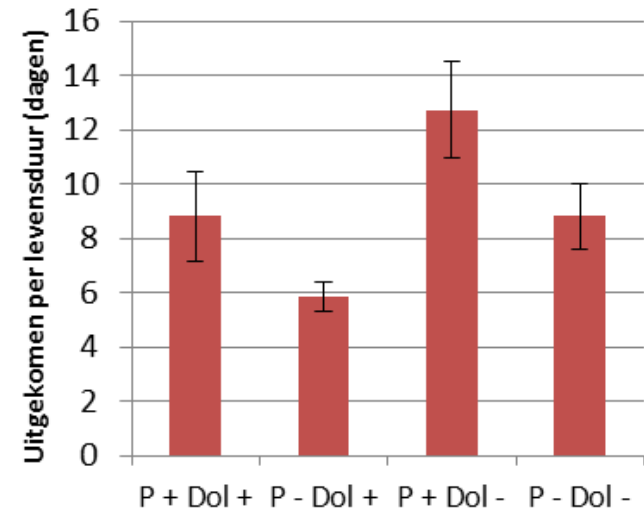

P en kalk experiment op geplagde heide

Reproductiesucces

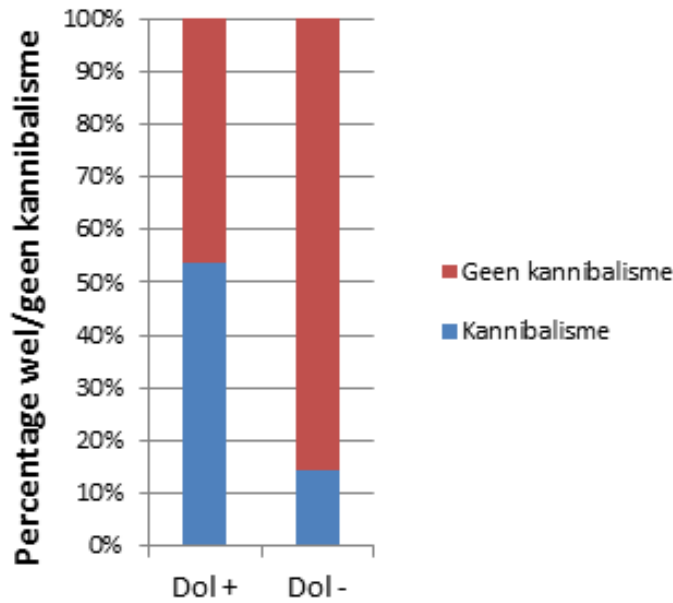

Dagelijks reproductiesucces

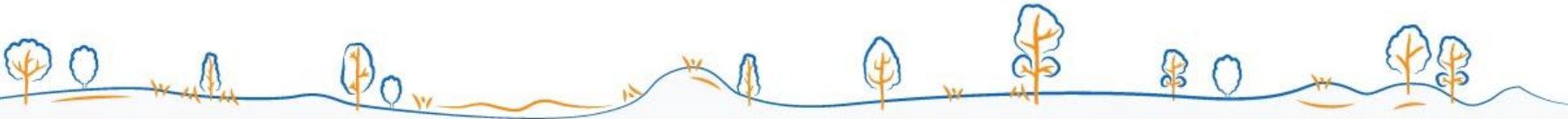
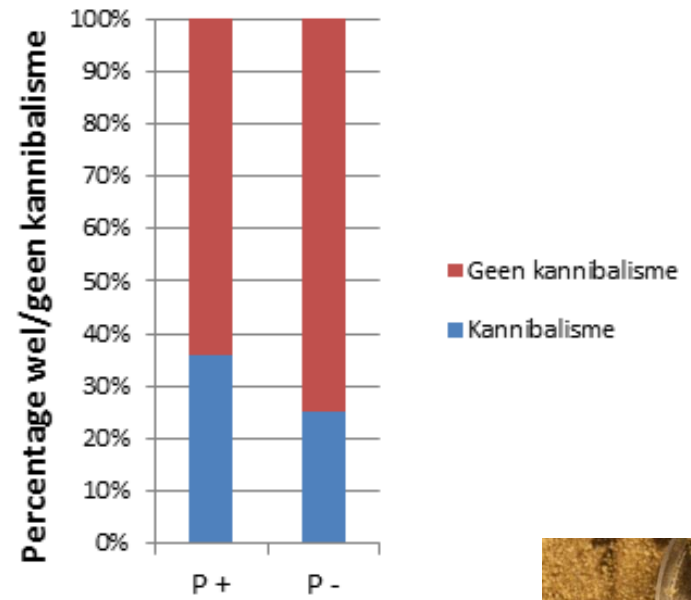

P en kalk experiment op geplagde heide

Kannibalisme dolokal

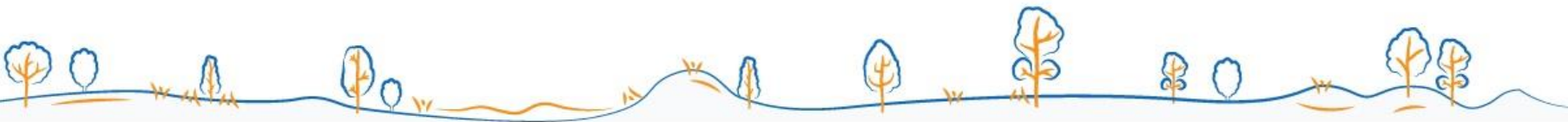

Kannibalisme fosfaat

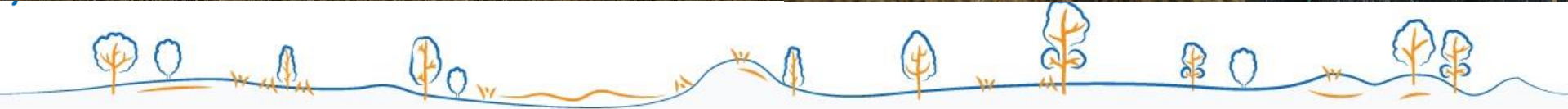

Steenmeel?

- Tragere werking, wellicht kleinere kans op negatieve effecten fauna?
  - Treedt er itt dolokal geen negatief effect op?
  - Effect van bekalking vs besteenmeling?
- Wellicht te traag of geen positief effect op fauna?
  - voedselkwaliteit niet wezenlijk veranderd?
- Andere negatieve effecten van steenmeel op fauna?
- Welke processen anders dan de behandeling zijn van belang?

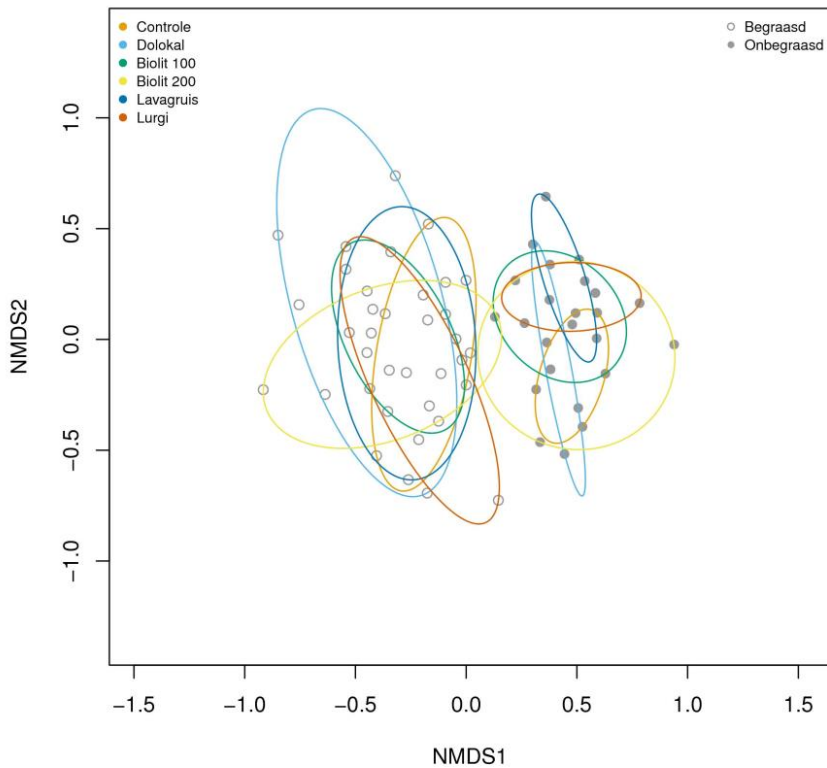

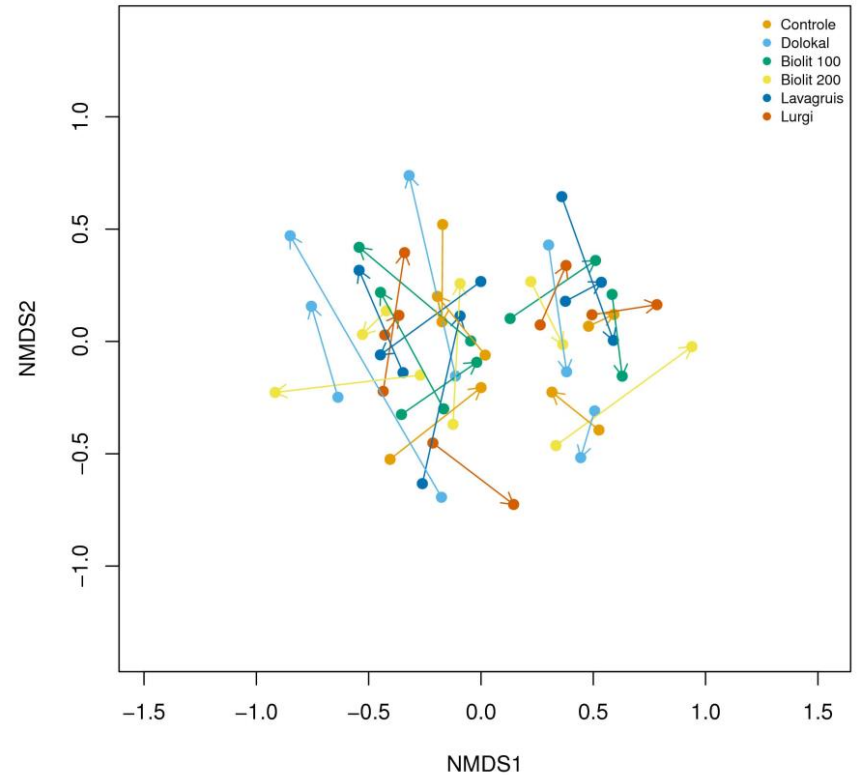

Brabant: Loopkever respons

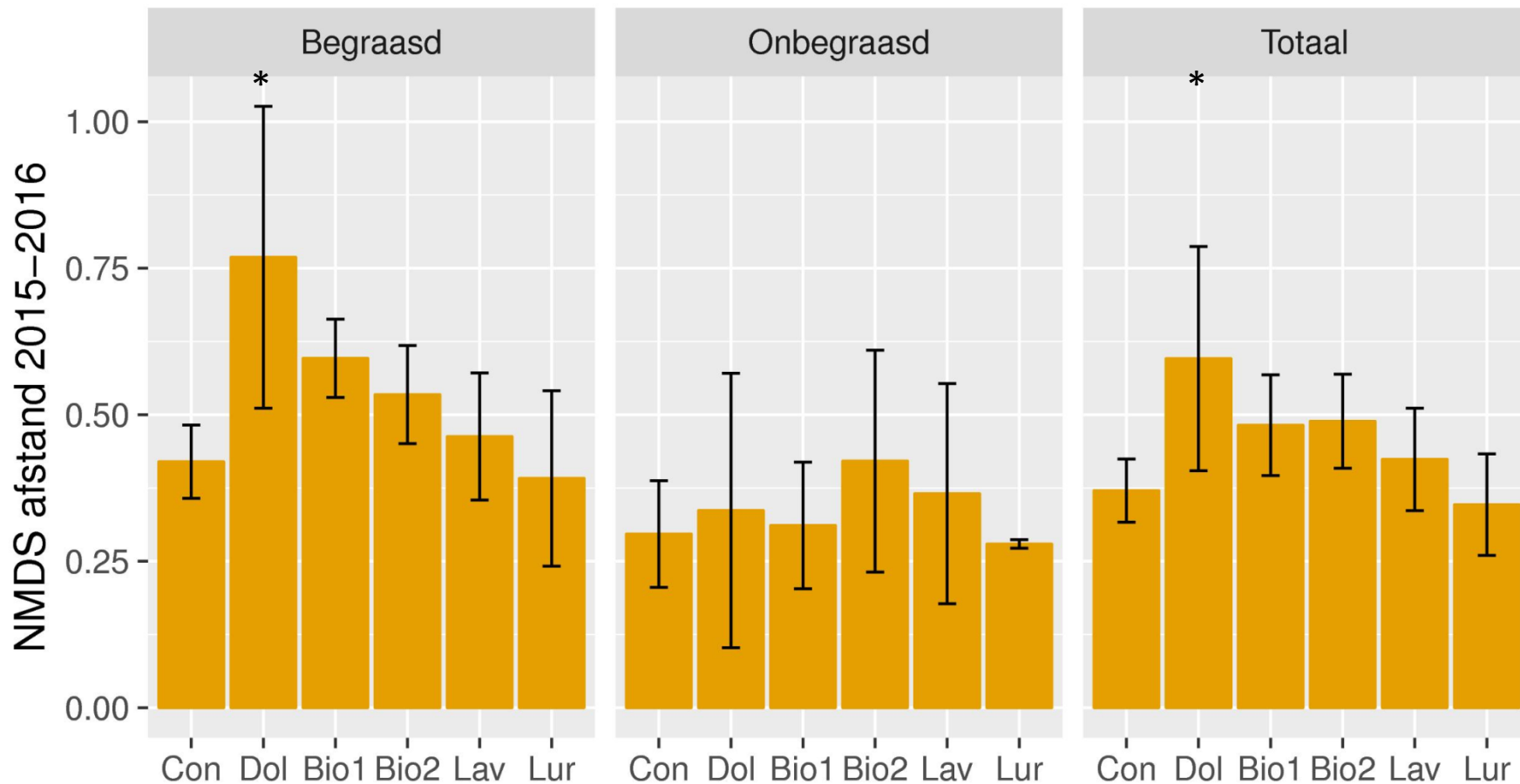
Behandelingen: begraasd vs onbegraasd

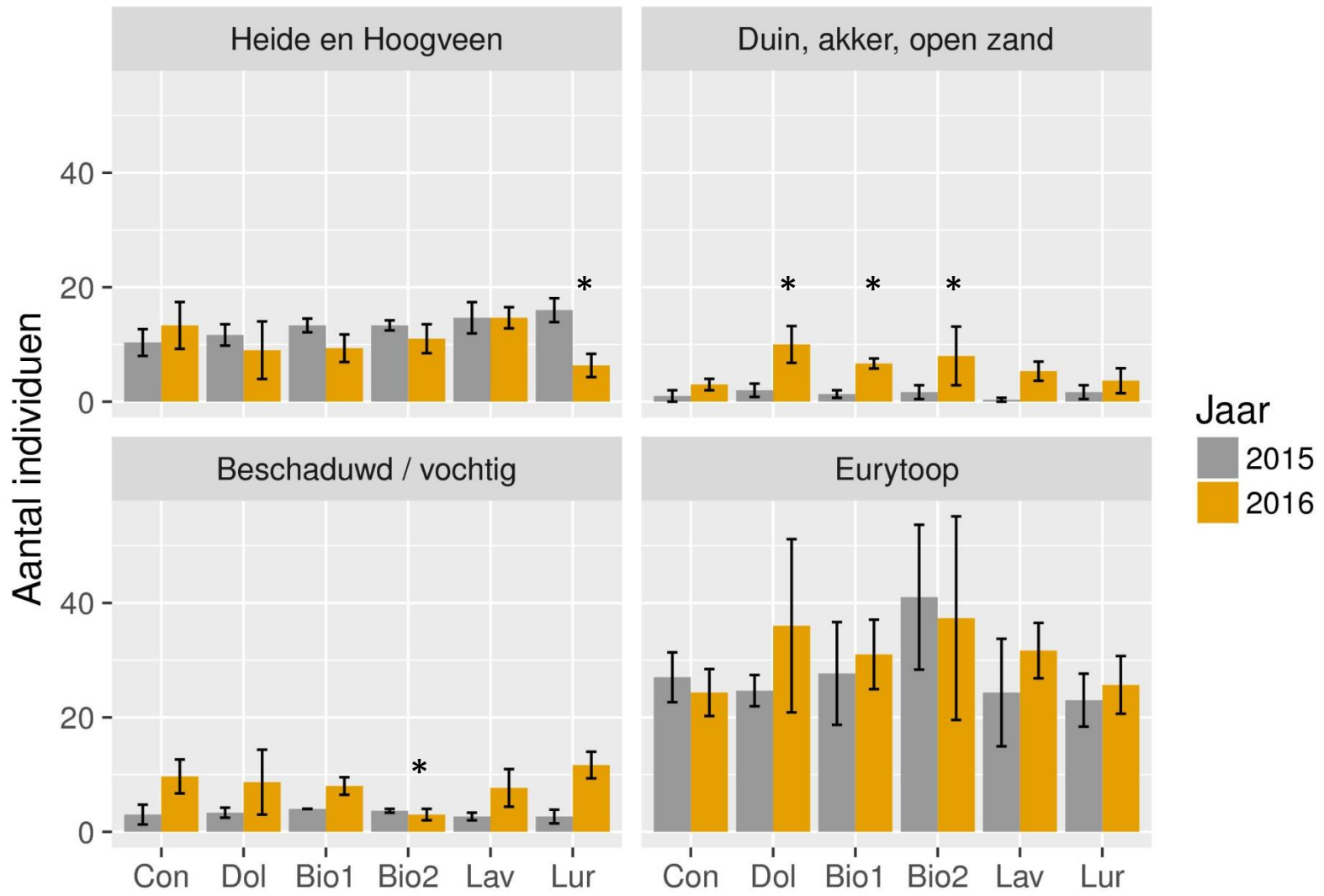

Verschuiving 2015 – 2016

Verschuiving loopkever samenstelling 2015–2016

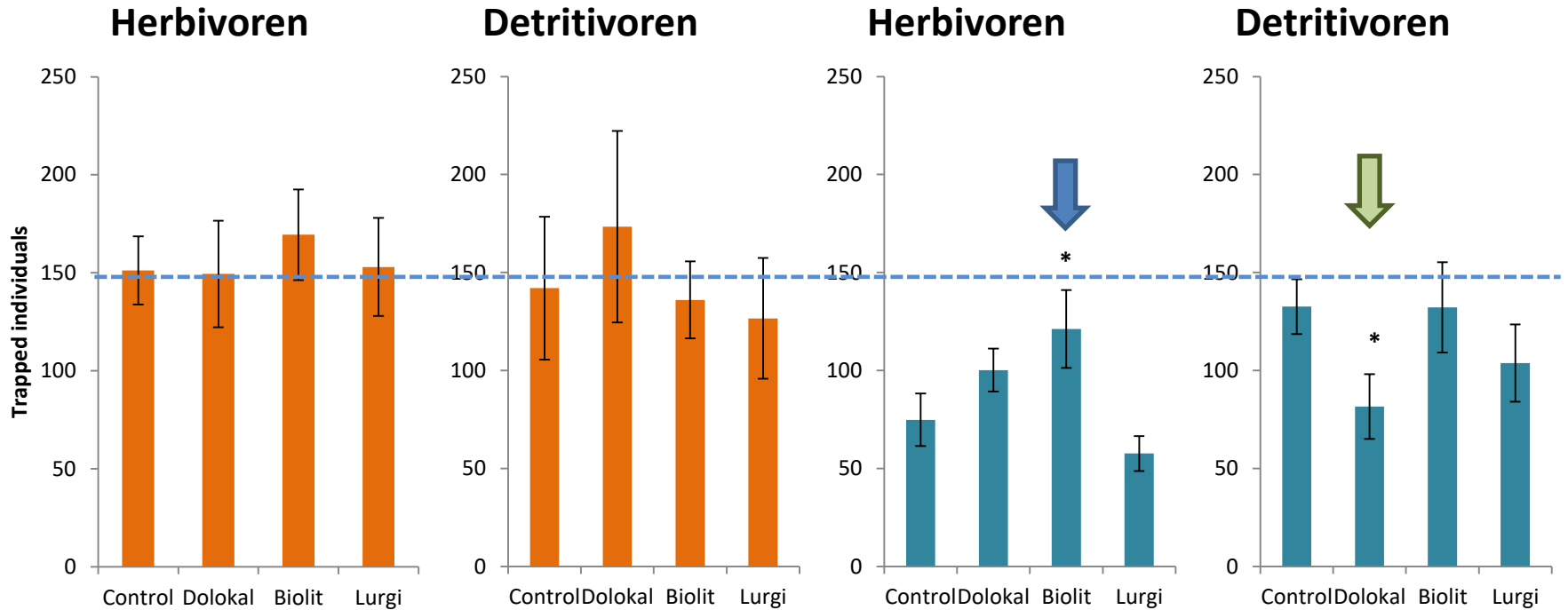

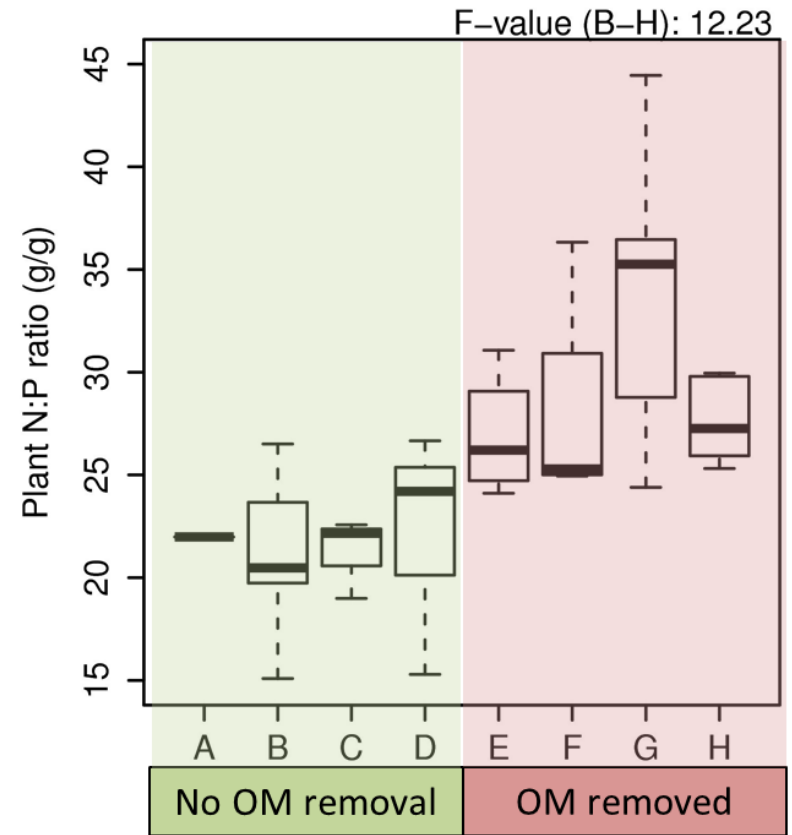
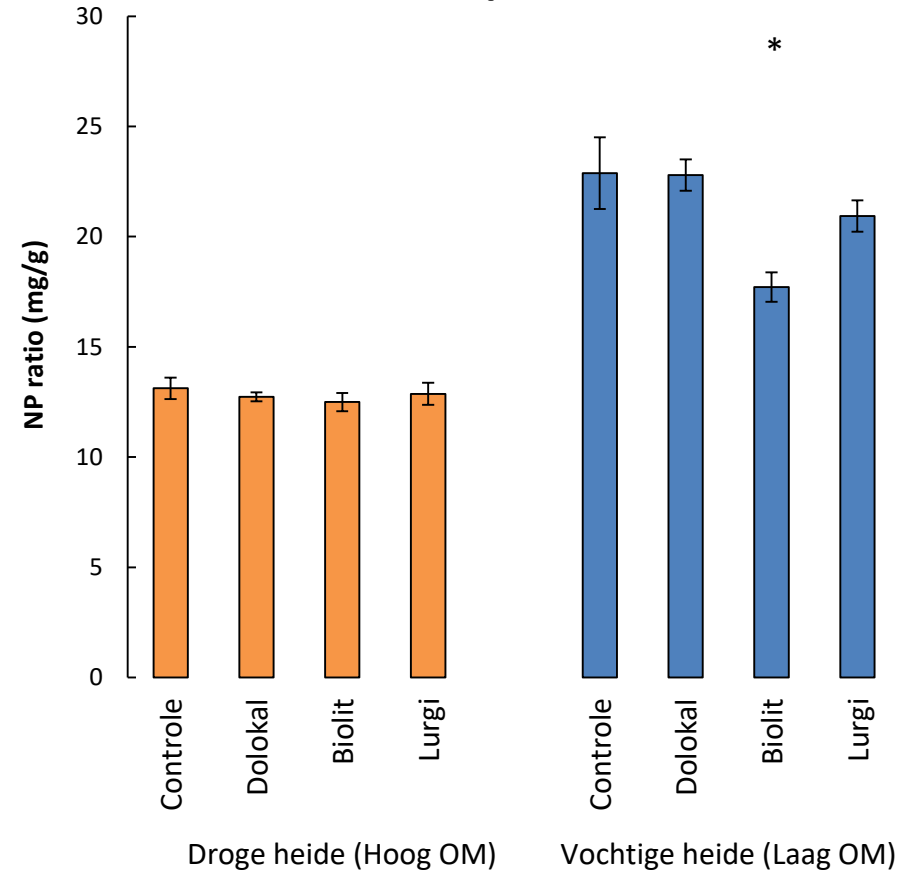
NPHV: Diptera respons

Droge heide (Hoog OM)

Natte heide (Laag OM)

Ericaceae N/P Ratio

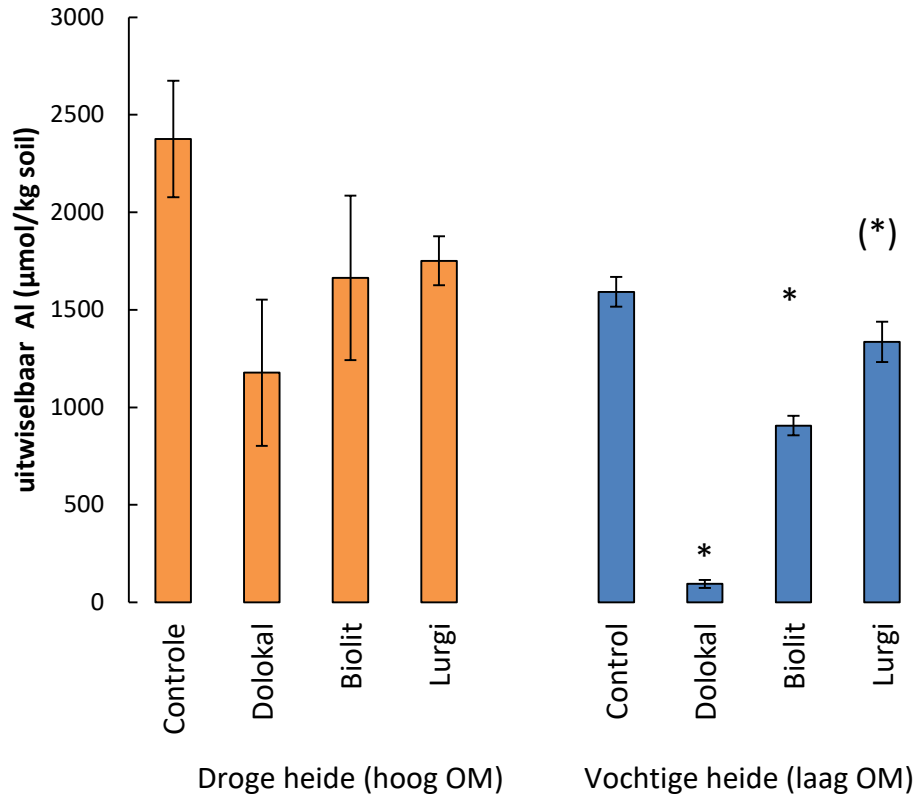

Vogels et al., 2017, Biol. Cons.
212: 432-447

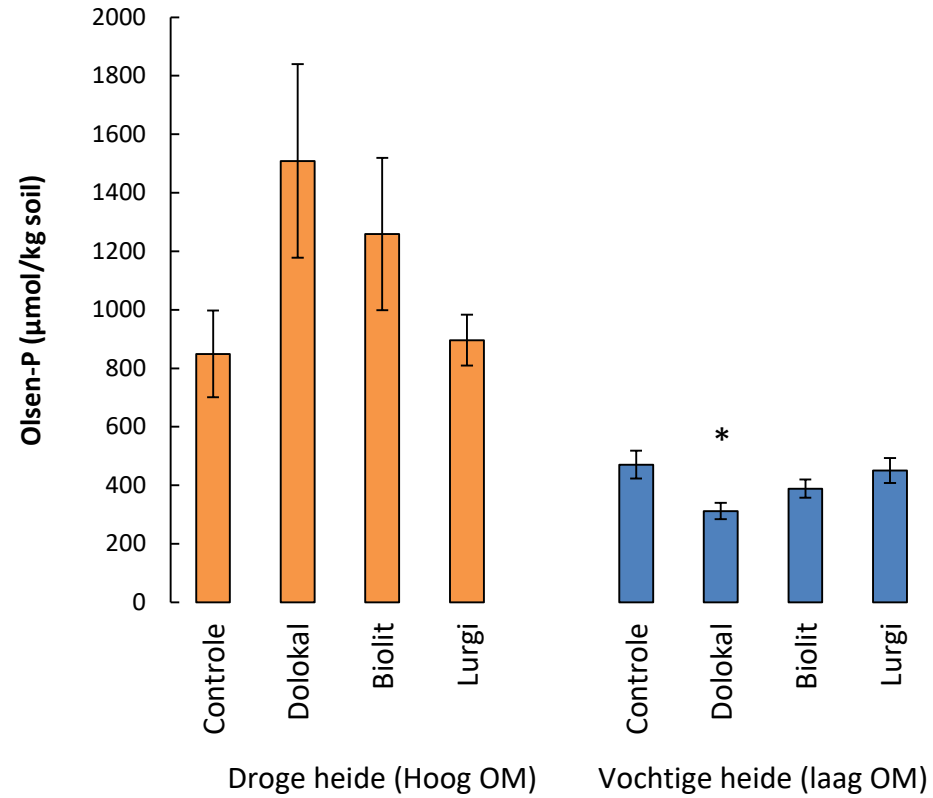

Bodem effecten

Uitwisselbaar Al

Plant beschikbaar P

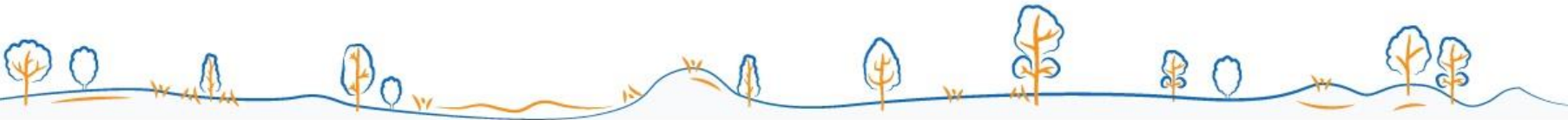

**Waarom leidt bekalking tot een afname in detritivoren?
En waarom alleen in geplagde heide?**

Conclusies

- Brabant experimenten:
  - Interactie tussen begrazing en behandelingen (Dolokal, steenmeel): indirect effect op samenstelling
- Park hoge veluwe:
  - Alléén meetbaar effect op geplagde heide:
    - Herbivorie positief effect bij biolit toediening (lagere N:P verhouding)
    - Detrivorie negatief effect bij bekalking (wijst op verstoring bodemprocessen)
  - Bij sterk organische bodems verlopen processen trager en heeft geen meetbare respons opgetreden

Take home messages

- 3 jaar is een ecologische vloek-en-zucht
  - Nog géén definitieve conclusies over werkzaamheid (in PAS-termen: nog géén bewezen maatregel)
  - Wél eerste hoopvolle resultaten en (gedeeltelijke) bevestiging eerdere resultaten
  - Steenmeel kan voorzichtig als (in PAS-termen) als Hypothetische maatregel worden ingezet.
  - Wees voorzichtig met bekalken. Bij lage bodem organische stof gehalte kan het negatieve effecten hebben (maar ook dit zal ongetwijfeld ook zijn nuanceringen kennen).

